

MIRAN JARC

NOVEMBRske
PEsmI

1 9 3 6

Antoni Podbevšek

Miran Jarc

K. iz. III. 1536

W2018/12385

MIRAN JARC

NOVEMBRske
PESMI

1 9 3 6

PLODOVI V VEČERU

Veliko jabolko sonce se spušča za daljnimi gozdi med dimom kresov. O, ognji za radost počitka, krotki zeleni, rumeni, rdeči plamenčki v vejevju, ki nad zemljó se poveša trudno od težkih sadov. Zdaj je prostorje že polno teles mirujočih v mračini, teles napojenih z zarjo davnih nemirov [nekoč vihar ni sokovi — molčijo že vklenjeni v kroge oblik]. Zdaj, zdaj se s hriba oglasil bo zvon in dan bo umrl.

Ali čez vrt se razlegajo smeh in klici veseli. Jabolka, jabolka v vejah, v košarah, v škafih, na travi, v naročju žená in deklet in fantov in v ròkah otrók. Krave primukajo s pašnika in se zvedavo ustavljajo ob obiračih, ki prožijo ròke s plesnimi gibi, kakor, da hočejo biti lok med nebom in zemljo. Rastline, živali, ljudje — o, saj vedo, da jih kmalu poplača noč za dolga vročična bdenja v poletju.

Pa se je v hriba razlilo zvonjenje preko dobrane,
Ave Marija je žuborečo tišino zgrnila
na vse stvari in bitja, ki se ne ločijo več
drugo od drugega. Vsi so kopaste, temne gruče
vdani v molitev. Nič več ne zro spominsko nazaj
v ure zorenja in vase. Zdaj so sami že sadovi
večnosti, ki se sklonila je nanje ta hip . . .
tih sem se jim približal. O, tudi jaz sem iz njih.

VEČERNA

Ne smemo, ne moremo biti sodniki
to uro, ko je zrak blagoslova poln.
Krog spečega čebelnjaka se otroci love,
nekdo odklepa na ribniku čoln,
na cesti se je ustavil deseti brat
— obraz mu obroblja rdeča brada —
v blaženi blaznosti tiho strmi,
večno uro sliši iz šumenja vej,
njegovi angeli ga spremljajo povsod.

Dajmo mu ležišče, delimo z njim kruh.
Mislimo na desete brate vsega sveta!
Iz trav in od zvezd lije krotkost . . .
Če bi kdo rekel, da se bliža konec sveta,
ne bi ga nihče zdaj razumel; vsakdo od nas
je prazničen, kot da prihaja vanj luč . . .
zato ne moremo biti bratom sodniki.

POD NOČJO

Nocoj je čudno dober večer:
kdor bi stopil vanj z menoj
bi pozabil na stvari
tega sveta.

Šest slepih znamenj
rožnega venca na strmi poti
v stoletja zamaknjenih.

Poslušam davnino:

V mesečini so pred njimi molili
čisti in močni ljudje,
v sebi nosili so vednost globoko
kakor živali.
Sami trije kralji
so jim prihajali zadnjo uro najavit.
V zvezde so gledali, kakor da molijo.
Orgle v stari taborski cerkvi
so zabučale same od sebe
pa se nihče ni zgrozil,
verovali so v čudeže.

Z delom so blagoslavljali zemljó.
Trata, kjer se je pasla goved,
bila je sveta, ko da je stopal
sam Božji človek po njej . . .

Nocoj je čudno dober večer,
večer oživljajočih se legend . . .
Z vetrom iz dalje blodi
stare romarske pesmi napev.

NEMOST

Kako so čudni videti otroci
in konji na samotnem travniku.
Igraje po brezčasju brodijo ...
In zemlja je široka kakor večnost.

Rastlin močvirnih kačje uvita stebila
nemijo vekomaj v somračju ždenja ...
Kot bi piščalila stoletja otožno
zateglo pesem vračanja brez konca.

Kot sohe iz ila ždijo stare žene ...
ko gledajo rastline in živali
in deco, jih oživlja bled smehljaj,
kot da se ozirajo na svoje delo.

In ko se skloni nad šumečim dnevom
pramati noč kot tiha zmagovalka
so zadoščene: v nas se vrača stvarstvo ...
In ne vedo več, da so blizu — smrti.

KADAR NAS KDO ZAPUŠČA ...

Kadar nas kdo zapušča
za vekomaj,
nas njegovih oči sijaj
zbudi iz dnevnega hrušča:

toliko smo govorili,
tolikokrat smo se gledali,
pa si nismo src izpovedali,
slepi smo se tajili.

Zdaj si ptič iznad našega obzorja,
zate smo ribe v mračju vodá,
ta praznota je mrzla temà,
med nami in teboj je gluhotà prostorja.

Od čudne žalosti je čist naš duh:
kako ozko živimo, se zavemo,
samo bijemo se, vemo,
za posteljo, streho in kruh.

SOMRAČJE

To uro je jesenska slutnja zasenčila poletje.
 Tiho rosi dež na zemljo, ki še ni dala plodov,
 in na ljudi, ki so nenada videti brez domov,
 ali pa kot da se spominsko zaman mučijo v nekdanje
 in jim je siva praznota med nebom in zemljo —
 razodetje
 ko so, slabotni, že davno pregnali vse sanje.

Reka, ki je še pravkar polna kopalcev šumela,
 je zdaj svinčena. V njej se sonce več ne ogleduje.
 O, sonce — veliki uspavač, ki čas okamenjuje,
 o, sonce v brezvetriju tišine brez Boga — — —
 zdaj je jesen, četudi za hip, dahnila preko sveta,
 da bi v ljudeh predsmrtne slutnje razvnela.

Ali, kot da duše ne zmorejo več bremena, nemira,
 boje se jesenskih dihov kot otroci noči
 (češ, saj vemó, da je z nočjo vsemu kraj),
 mrzel strah jim ledeni oči.
 Samotna telesa samo še čakajo, kdaj
 jih bo sonce uspavalo spet — in so bolnik, ki ne ve,
 da umira.

NEMO MESTO

Nedeljsko mrtve hiše v težkem soncu,
 ki ga zaman prestrezajo kostanji
 s prirezanim vejevjem . . . Bela spečnost
 polzi na stražnika, na bolno starko,
 na postopača, in se leno plazi
 po plitvi reki v mastne kolobarje.

Pred desko z zastarelimi lepaki
 postava dekla. „Tajna Londona,“
 „Ljubezen na planinah“, „Händlov trio,“
 „Elida milo“, „Razprodaja čevljev“ . . .
 Nekje v bližini dramijo klavir
 usihajoče roke . . . Nekdo poje . . .

Na stolpni uri žoltega zvonika
 v negibnost sta kazalca prikovana
 in kažeta brezvetrije življenja.
 Samo iz mračnega dvorišča skače
 na cesto žoga . . . Vrišč otrok predmestnih,
 ki so jih starši prepustili cesti.

Ves svet je zdaj pogreznjen v zlo samotnost,
 ki je na dnu šumečih delavnikov
 zaman prežala, kdaj sprostre nad mesto
 kovinski molk. Stvari razkrivajo
 vso breznadejnost — kot obraz mrliča —
 ki človek se pred njo rešuje v godbo.

Nad strmo streho poletava ptič.
 Kako je ozek pravokotnik sinji
 nad ulico. O, daleč so širjave . . .
 Ptič odšumel je . . . Pljusk življenja . . . Daleč,
 o, daleč je odplaval sanjski ptič . . .
 Še slutnja se ne upa več za njim.

Nekje dehte pokrajine vse sveže . . .
 Nekje žive ljudje kot po vrtovih . . .
 O, morda pa je tudi tam samo — privid
 in morda tudi tam preži le smrt . . .
 in je širjava še vse bolj otožna . . .
 Življenje je le — pesem iz srcá.

DELAVCI S KMETOV

Temà je še, ko na kolesih blatnih
brazdàjo cesto iz vasi v tovarno.
Še vsi diše po travnikih in poljih
in kose, vile, grablje niso tuje
rokam, ki so otipale že stroje
in stare viže niso že v pozabi.

V nedeljah se še spomnijo na cerkev,
čeprav vso mašo zunaj prestopijo,
čeprav duhovna oglodajo po krčmah . . .
Vera — nevera, kdo bi se prerekal!
Ves teden v grobnici — to dušo izpije.
Prinesi, Miha, raje liter vina.

Tovarnarju ne belijo glavé.
Po mili volji jih plačuje, odpušča,
in kdaj spet nekaj sprejme jih nazaj,
in ti so mu za milost še bolj vdani,
a drugi kolnejo se — med seboj.

POKRAJINA

Star cestar grebe blato, kot bi dremal,
le kdaj pa kdaj zaluči v trudnem loku
peščico kamenov v lužnate kotanje.
Ves je neznamen sred ogromne ceste,
preluknjane od tisočerih ran.
Tu, tam samotne krčme, prazne, mrtve ...

Le starci pomnijo še šumne čase
harmonik, vriskanje in divjih plesov.
Zdaj pride le do praga še kak gost,
brezposelni rudar in nemo čaka ...

Po bajtah se gneto bledečnja bitja:
v grob sklonjen oče, sin pognan iz tovarne,
hči iz mesta, kup rahitičnih otrok ...
In matere doje le še mrličje ...
Drug drugega se žro in kolnejo.

Brljivke oljnate odkrivajo
 po stenah črno vlago, ki prepreza
 trohnivega Zveličarja. Nad streho
 pa pno se žice daljnovoda v dalje ...
 Naj vas utaplja se v temó zatohlo.

Nekje so mesta v blišču, v godb opoju ...
 Nekje zborujejo možje premodri,
 in v avtih švigajo preko dežele.
 Kako romantična je ta dežela,
 kako je tiho ljudstvo vdano, zvesto.

In od nekod prihajajo neznanci,
 sestavljajo statistike o gladu,
 boleznih, rojstvih, smrti ... A ljudje
 stisnjenih ustnic čakajo in mro ...
 Kot zemlja so v čakanju vekoviti.

OSAMELO DEKLE

O, nihče ni stopil še v mojo noč . . .
 Vse dni, vse noči sem sama s seboj.
 Govorim, da sebe še bolj tajim.
 O, da bi bila gluha in slepa . . .
 Kako je lepa mesečina nocoj.

Kako se novega dneva bojim.
 Že jutri bo moj pisalni stroj
 šklepetal pod tujimi prsti — moj stroj! —
 pod prsti lepšega dekleta.
 Nihče ne bo jokal za menoj.

Za službo, da nisem dovolj mlada?
 Še vedno bi lahko bila mati.
 Vsa, vsa bi se hotela predati.
 Saj sem se rodila za ljubezen
 in tudi delala bi tako rada.

Delati in živeti, živeti!
 Ni še razdano moje teló
 Naj se slepim s posmrtnim rajem?
 Čemu sem tedaj prišla na zemljó!
 Nočem medló koprniti, veneti . . .

Morda pa sem pozabljena sveča,
nekdo je jo po pomoti prižgal.
Bog ve, čemu mora goreti . . .
O, da bi vendar že dogorela,
preden bo nov dan prisijal.

HLAPEC ANDREJ

Konji! Ah, konji, beli, rjavi in črni!
 Vsi ste še moji, vsi, ki sem bil z vami,
 konji z Zlatega polja, iz Dola, z Goré,
 s Krtine, Škocjana in Vrbe . . . O, moja leta!

Kdo vam zdaj z bičem zažvižga na diru veselem
 v Ljubljano, v Moravče, v Loko, v Kranj in na Brezje?
 Kdo na povodcih sprovaja vas k zvrhanim jaslim,
 kdo bdi skrbljivo nad vami zdaj v noči brez spanja?

Uro prenekatero — zvezde so ugašale —
 nas je zajela žalobnost: tako sem bil sam
 sredi svetá! Hiše so spale pod mesecem,
 gospodarji so spali, še pes ni zalajal . . .
 Tako noč bi nekam izginil, kot bi odplaval
 — val se zgrne čez brazde, niti spomin
 ne bi ostal za menoj. — — O, moja leta!

Bil sem pred njimi: zdaj so krepki gospodarji,
 žene imajo, družino, domove v ogradi,
 češ: to sem jaz, tukaj sem živel in zidal . . .
 Bil sem pred njimi: zdaj so veljavni gospodje,
 farovski, šolski, orožniški, možje postave . . .

Ah, moji konji! Vam sem podoben. Iz kraja
 v kraj se menjavamo znova in znova in znova.
 Komaj se sprijateljimo, že nas prodajo
 narazen, v tuje roke . . . Pa spet pričnimo . . .
 Hlapec od včeraj, od danes, od jutri! In ženske
 se ti izognejo: s tabo ne bom šla se klatit.
 Kaj si pridelal, pokaži! Kot bi vsa leta
 bičal po zraku: zaman se iščeš v praznoti.

Ne ne, postojte: če bi se v čudežu zbrali
 vsi moji konji, pribegli od vseh gospodarjev,
 na enem kraju, o, to bi videli
 hlapca Andreja, mogočnega v novi slavi.
 Glava pri glavi bi silila v hlapca Andreja,
 v ljubljenca, varuha, dobrega botra in strica,
 Riže in Lize, Žive in Luce in Belci
 ali bi strigli z ušesi in hrzali, tolkli s kopiti:

„To je naš gospodar, naš pravi! Mi smo njegovi!
 Ljubil je nas in solze je točil za nami!“
 Zdaj smo vsi skupaj, o, zdaj bomo zdrveli
 svobodni križem sveta! Kdo nas bi ustavil!
 To bodo gledali in se bodo čudili:
 kakšna to vojska vesela dviga oblake!

Ah, ta huda izkušnjava! Zalezi se v slamo,
 spi, da boš jutri zarana koso naklepal.
 Konja odpel bi, zajahal ga, vrgel se v noč,
 v tisto, odkoder ne vrneš se več med ljudi.

Ah, kaj budalim . . . V nedeljo grem k gospodarju:
 tako in tako je . . . dajte mi spet pet kovačev.
 Z njimi v gostilno, pa se napijem med mladci
 in se navriskam, da bodo odreveneli:
 kaj se mar ženiš, Andrej? Tako bom izganjal
 hudiča iz sebe dva dni. Potem — bo spet dobro
 in spet se bom zadnji ponižno sklanjal pod jarmom.

SIN

Moj ded je izoral vse tod okrog
in zasejal, gozdove zasadil,
zemljó je še z ženitvijo razširil,
zapite bajtarje pognal na boben ...
Vse mu je blagoslovil ljubi Bog,
ker ni bil kak pojoč deseti brat ...
Cesarju vdan in Cerkvi vernik zvest
mogočno si zamèjil je posest.

Moj oče je še dalje vrgel mreže;
zajel vinograd, kupil mlin in žago ...
in prižupanil pol vasi ... Na vago
ni dal vesti kot vojni liferant.
In rasel je: družabnik, delničar,
predsednik d. d. To smo se vozili
v ekspresih, v avtu ... ložo smo imeli
in guvernante in — srce sočutno.

A jaz sem v tej družini bil izròd:
svoje srce in glavo sem ubogal.
Izrval sem se iz vsiljenih zablod,
rodil se iz sebe v novi, spodnji svet,
začutil, da sem zdavna vanj že vjet,
pomešal se med brate z blatnih cest
in našel v katakombah novo vero . . .
Moj sin ne bo več vedel za — posest.

PESEM O DRUŽBI

Kar ne moremo mirno več gledati
 novih romarjev mimo naših hiš:
 brez molkov so, ne vodi jih križ ...
 Nočejo nam prav povedati,

česa hočejo. Kruha? Petdeset par? — — —
 Obiskujejo nas vse ure dneva,
 čudno mirni se zdijo, brez veselja, brez gneva.
 Ali je v njih tišina ali vihar?

V dušah nam zapuščajo temne poglede,
 češ, nekoč nas boste že čutili,
 a za nas so brez zvoka njih besede ...
 Saj smo se od njih odkupili

z bolnišnicami tretjega razreda,
 z ubožnicami in azili,
 s pokojninskimi skladi, s pomočjo v sili,
 z uradi, kjer se registrira beda.

Tudi mi plačujemo davek tej dobi:
v bankah zmrzujejo naše vloge,
tarejo nas kreditne nadloge,
za nekdanji red trepetamo v tesnobi.

Premišljamo, kam bi dobičke skrili,
saj drug drugemu zaupati ne smemo.
V večnem strahu pred borznimi poročili
kaj bo z nami jutri — ne vemo ...

V gledališčih ne najdemo več pozabljenja,
naša filozofija je le še igra besed,
v kaj naj še verujemo, ko zdaj življenje
sproti podira naš miselni red.

Ali smo res samo še splašena čreda,
ki se novih pastirjev boji?
Kdo se bodočnosti do dna zaveda
in vendar od groze ne oledeni?

NOVI LJUDJE

Polna so jih vsa križišča.
 Že se jih boji vsak dom.
 Kot da slepec slepca išče . . .
 Blodijo iz katakomb.

Nemi, blazno v nas strmijo.
 Kakšne nosijo vesti?
 Mi pred njimi se gubimo
 v meglo starih melodij.

Izpod mostovja, iz kanalov,
 kamnolomov vstajajo,
 onostranski, brez pozdravov
 tiho se sprehajajo.

Njih pogled nas v dušo pali,
 v snih nas obiskujejo . . .
 Kakšni so to Trije kralji?
 Smrt napovedujejo?

Strašna iz oči jim vpije
 zagonetka . . . Ne vemó
 kaj iz njih, temnih se izvija,
 ali tožba, ali upor?

Že med nami so. Nikamor
 jim ne uidemo. Zaman
 iščemo v preteklost znano.
 Svet naš zdaj je kot brez dna.

Slutnja mi zavest preblisne:
 Duh pravekov je zavel.
 Kdor si slab, oči zatisni.
 Duh izbira . . . Kri je vez.

Ranjene ljubezni vdor . . .
 To se izrul bo duš vihar.
 Vrelci praživljenja vro . . .
 Sodba jezdi prek sveta.

O PESMI

Vsa motna se je gnetla skoz mrakove
 samotna duša. Ali jo je obsedel
 spomin detinstva, Bog, jo je zapredel
 Zli? Rije, zvija, vrta se skoz rove

in v krikih grize se, v zlostni božjasti.
 O, večnostni napev sanjskih pokrájin,
 o, žgoče vrtanje življenjskih tajen . . .
 Kdo jo osvobodi temne oblasti?

A neko uro se je prebudila
 Beseda, sproščevalka čudotvorna,
 ki sta vihar in ogenj ji pokorna,
 in vsega me do dna je presvetlila.

V S E B I N A

Plodovi v večeru	5
Večerna	7
Pod noč	8
Némost	10
Kadar nas kdo zapušča	11
Somračje	12
Nemo mesto	13
Delavci s kmetov	15
Pokrajina	16
Osamelo dekle	18
Hlapec Andrej	20
Sin	23
Pesem o družbi	25
Novi ljudje	27
O pesmi	29

LJUBLJANA
—
AKADEMSKA ZALOŽBA
—

TISKARNA VEIT IN DRUG, VIR PRI DOMŽALAH. PREDSTAVNIK P. VEIT

Kulturni obzornik

Miran Jarc: Novemberske pesmi

122. let
Akademska založba 1936, str. 31. 20 Din.

Pred kratkim je izšlo v bibliofilski izdaji petnajst novih pesmi pesnika Mirana Jarca, na katere pa javnost ni postala tako pozorna, kot bi zbirka po svoji problematiki zaslužila. Miran Jarc je namreč pesnik, ki je bil med prodorniki slovenskega ekspresionizma, v katerega je prinesel novo baročno besedo, vizionarstvo in nabreklo opisnost duhovnih bučan, ki so ga zalivali kot slapovi (značilna pesem Pod slapom!) ter budili v njem spečega človeka v času duhovne otopelosti. Jarc je bil med glavnimi glasniki nove človečnosti, kozmičnega dojemanja stvarstva, propovednik religiozne etike v času premagovanja vsakršnega realizma, tudi filozofskega. Zato je razumljivo, da se je v svojih takratnih pesmih ločil s protestom od šuma sveta, ki hrešči kot vrtiljak vedno iste melodije ter se našel sredi vseobčnega kaosa sam... sam.

»Človek in noč« je naslov njegovi prvi — morda najbolj tipični slovenski ekspresionistični — zbirki: človek se bori v samotni za svojo človeško podobo, vse okrog njega pa je kaos, noč, tema... Jarc je tako tip izoliranega ekspresionističnega pesnika, ki ni videl pokrajine okrog sebe drugače, kot spremenjene v vizijo kozmične problematike, večnostne zagonetke, ki jo je z vsem umom hotel doumeti in opisati v baročni besedni slikovitosti. Ta poezija je bila kar najmanj impresionistična, vse je bilo tipizirano, privzdignjeno v nadrealnost, poglobljeno v dušo in osvetljeno z novo mavrično lučjo pesnikove misli. Vsa Jarčeva pesem — kakor tudi ji je vsebina živo doživljeno trpko nesoglasje med življenjem in hotenjem duše — je vendar le vse preveč razumsko hladna, miselna in alegorična, da bi mogla vplivati neposredno na bralca. Vsa njegova

ekspresionistična pesem je baročen opis miselne vizije in bolj dokument človeka, ki je doživljal priblematiko tistih dni kot pa velika lirična poezija.

»Novemberske pesmi« so njegova druga zbirka, ki jo je izdal devet let za prvo. V devetih letih pa človek lahko doživi že najrazličnejši duhovni razvoj, zlasti še v času, ki pomeni prelom v duhu dobe sploh. Če je njegova prva zbirka najznačilnejši (ne najbolj!) donesek ekspresionističnemu času in je dobro podala problematiko takratnega človeka, bi danes taka zbirka ne bila več sodobna, vsaj kar se tiče idejne vsebine. In Jarc kot značilna umetniška osebnost, ki doživlja miselno peripetije duhovnega razvoja, je zato razumljivo skušal svojo pesem napolniti z novo sodobnejšo problematiko. In res ga v teh petnajstih pesmih vidimo na prelomu: čutimo, da so se »njegovi viharji sokovi vklebili v kroge oblike«, da je iz velikih nadzemskih vizij uprl svoj pogled na zemljo, na plodove v večeru, na otroke in žene in drevesa, na stvari, ki jih prej ni videl, da se je umiril v zavesti, da »duše ne zmorejo več bremen«. Prve pesmi kažejo Jarca kot človeka, ki gleda povsem duhovno tudi na tako stvarnost, ki mu je žal za stare legende, za čudeže in vaško pobožnost, ki razume človeka na cesti kot desetega brata. »ki večno uro sliši iz šumenja vej« ter se mu zbudi romantično sočutje do tega brezdomca: »Mislimo na desetega brata vsega sveta!« To je en del Jarčeve duševnosti, ki je dal najlepšo pesem »Nemost«. Drugi del pa predstavlja sedanji čas in njegovo resnično stvarnost, na katero gleda Jarc tudi še kot romantičen ekspresionist: saj mu je »nemo mesto« simbol za ves svet, ki je »zdaj pogreznjen v zlo samotnost, ki je na dnu šumečih delavnikov zaman prežala, kdaj sproste nad mesto kovinski molk. Stvari razkrivajo vso breznaidejnost — kot obraz mrlja — ki človek se pred njo rešuje v godbo.« Sedanji svet mu je prazen, brez duha. »Kako ozek je pravokotnik sinji nad ulico!« Isto mišljenje kot v prvi ekspresionistični zbirki, le da zdaj ne beži od njega kot izgnanec, čeprav čuti v sebi žalost po kozmičnih daljavah, temveč se vda v usodo časa — »O,

daleč so širjave!... Ptič odšumel je... Pljusk življenja... Daleč, o daleč je odplaval sanjski ptič: še slutnja se ne upa več za njim.« Tako se je Jarc naslonil na življenje: »Vera — nevera, kdo bi se prerekal!« »Delati in živeti, živeti! Naj se še slepim s posmatrnim rajem!« Tako zdaj govore novi ljudje, delavci s kmetov, osamelost deklet, ki ne več smisla svoji venitvi... vsi tisoči brezposelnih, ki gredo mimo naših hiš... hlapec Andrej in cestar v pokrajini ter sin, čigar oče je bil industrijalec, zavedajoč se, da bo njegov polomec »pristaš spodnjega sveta«. »Sodba jezdi prek sveta!« V teh zadnjih pesmih je Jarc zajel novo problematiko današnjega rodu, njegov socialni nered, ter ga opisal s preprostejšo besedo, kot smo jo bili vajeni pri njem, toda prav tako baročno pobarvano ter miselno poglobljeno, skoraj usodno kozmično.

Taka je vsebinska problematika teh najnovejših Jarčevih pesmi, ki ga kažejo na prehodu iz ekspresionizma v glasnika nove življenjske stvarnosti. Toda »življenje sproti podira naš miselni red«, človek pa vendarle ostaja v notranjosti precej isti: tako je tudi Jarc kot pesnik ostal v istem načinu ustvarjanja kot prej, namreč v miselnem opisu sodobne idejnosti, le da se je tok njegovih baročnih besedi umiril. Še vedno je glavni poudarek na misli, na abstraktni umski konstrukciji. Kljub njegovi stvarnosti ni še v njegovo pesem prodrla impresija: vse je duhovno stilizirano, le da nastopajo namesto nadzemskih elementov stvarni tipizirani ljudje današnjega časa. Če smo nekoč smatrali prav njegovo hladno nasilno idejnost za vzrok, da njegova pesem ni taka lirika kakor bi si jo želeli, prav tako moramo zdaj poudariti, da je njegova pesem po vsebini sicer precej sodobna, da pa je ostala še vedno pesniški izraz razumsko ustvarjajočega pesnika-ekspresionista, ki mu manjka žive življenjske neposrednosti. Danes je čas impresije, neposrednega dojemanja čutov (opozarjam, da tudi katoliški teoretik čiste poezije Bremond smatra čisto poezijo za — naturalizem čutov!) ter da kljub prevzemu problematike njegova zbirka ni izraz velike lirične poe-

zije temveč zopet — kot prva — dokument časa. Zbirka mi je zopet dokaz, da je treba za novo sodobno pesem novih ljudi, da starejši ekspresionisti samo iščejo v nov čas, da pa je slog intimno bogastvo posameznika, ki se ne da prilagoditi. To smo videli tudi pri Vodniku. Zato je razumljiva ugotovitev zgodovine, da ima določen pesnik svoj določen čas ter da naj zato poje samo iz svojih čutov in svojega srca: če bo pristno, bo doživelo gotovo slej kot prej svojo renesanso. »Novemberske pesmi« pa so vredne pozornosti tudi zato, ker so edina pomembnejša pesniška zbirka prejšnjega leta, kar smo že parkrat omenjali.

td

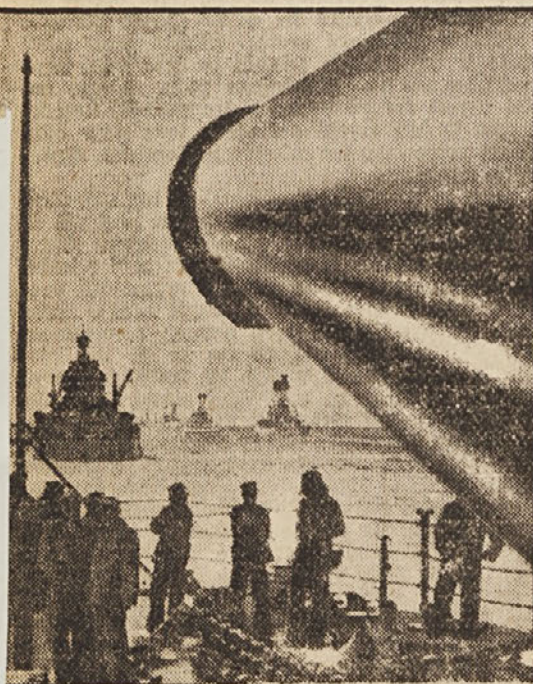
like sv. papeža Gregorja. Popis vseh teh del se docela ujema z gornjim prostorom, katerega smo nad grobnico že poprej omenjali. Iz tega popisa torej sledi, da se pod prostorom nahaja drug prostor, kateri je z gornjim v zvezi po hodniku, kateri pa je zaprt z zlatim pokrovcem. Ta prostor je služil v prvi vrsti le liturgičnim namenom. Iz tega prostora so na predvečer praznika sv. Petra skozi hodnik v globočino spu-

»Ti, tod-le pa ne bova prišla naprej, ker cesta na koncu zaprta.«

»Zadnjič sem zgubil dežnik.«

»Ali si ga kje pozabil?«

»Ne, ampak pravi lastnik me je srečal.«

Pogled skozi dva topova na glaynem stolpu a daj za admiralsko ladjo pa plovejo druge oreriškega brodovja

Skot je bil na obisku. Tri tedne je bil tam gosteh. Ko se je končno odpravil domov, je moral na postaji kupiti vozni listek. Odprl je svoj mošnjiček, iz katerega sta zletela dva — molja.

Mlada žena pride zvečer po svojega moža v gostilno:

»Vse popoldne sem te čakala. Ali ne veš, da je danes moj rojstni dan?«

»Seveda vem, hm, saj smo ga pravkar slavili.«

»Kako pa je on vedel, da ste vi prava zanj?«

»Jaz sem mu povedala.«

Semenj v Makali. Ta mirna slika iz Makale se nikakor ne sklada s poročili, da sedaj tukaj divjajo najhujši boji

